Esitys perustuslakivaliokunnalle 6.5.2025

Ålands landskapsregering

Laki Ahvenanmaan valtionvirastosta

- Liian kapea-alainen tehtävänkuva
  - Sosiaalihuollon valvonta valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvilta osin (lastensuojelun, kehitysvammaisten erityishuollon ja vanhustenhoivan paikkokeinot)
  - Ahvenanmaalla ei ole sellaista oikeusperustaa, joka antaisi maakunnan lääkäreille toimivallan suorittaa hallinnolliseen puuttumiseen henkilökohtaiseen vapauteen liittyviä tehtäviä ja niiden valvontaa.
- Valmiusasiat
  - Maakunnan ja valtion välisestä koordinoinnista on säädettävä itsehallintolaissa, ei valtakunnan lainsäädännössä.
- Suhde perustuslakiin
  - Perustuslakivaliokunnan pitää tehdä selväksi, että Ahvenanmaan itsehallinto ei perustu perustuslakiin, vaan itsehallintolakiin ja kansainväliseen oikeuteen.
- Maaherra
  - Ahvenanmaan maaherrasta säädetään kattavasti itsehallintolaissa, ja tätä sääntelyä koskevat muutokset ja täydennykset on tehtävä itsehallintolaissa (tämä liittyy meneillään olevaan itsehallintolain uudistukseen).

Muut lakiehdotukset

- Ennen lainsäädännön voimaantuloa on tehtävä monia sopimusasetuksia.
- Valtakunnan lainsäädännön siirtymäsäännökset eivät tarkoita sitä, että sopimusasetukset jäisivät automaattisesti voimaan, mikäli sopimusasetuksen perustana oleva säännös kumotaan.
- Tähän mennessä tästä ei ole keskusteltu aluehallintouudistuksen valmistelun aikana.
- Ainakin seuraavia sopimusasetuksia on muutettava:
  - Tasavallan presidentin asetus rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain mukaisten tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaalla (478/2024)
  - Tasavallan presidentin asetus sosiaalihuollon ammattihenkilöiden kelpoisuusvaatimuksiin ja ammattitoimintaan liittyvien eräiden hallinto- ja valvontatehtävien hoitamisesta Ahvenanmaalla (655/2020)
  - Tasavallan presidentin asetus eräiden terveyden- ja sairaanhoidon tehtävien hallinnosta Ahvenanmaan maakunnassa (1179/2009)
  - Tasavallan presidentin asetus Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston kansallisen ohjelman hallintotehtävien hoidosta Ahvenanmaalla (949/2023), joka koskee ELY-keskusten nykyisiä tehtäviä

Vuoropuhelu valtiovarainministeriön kanssa

- Maakunnan hallitus joutuu toteamaan, että asiaa koskeva vuoropuhelu olisi voinut olla parempaakin.
- Maakunnan hallitus voi todeta, että valtiovarainministeriölle ehdotukseen liittyen esitettyjä näkökulmia ei ole olennaisilta osiltaan otettu huomioon.
- Tämä on ikävää, koska valtakunnassa tehtävä valtion aluehallintouudistus vaikuttaa Ahvenanmaahan monin tavoin, ja koska on tärkeää varmistaa, että uudistus ei aiheuta Ahvenanmaalle mitään ikäviä vaikutuksia, kun Ahvenanmaan organisaatiorakenne on erilainen kuin muualla maassa.

Ålands landskapsregering

Uudistus vaarantaa oikeusturvan

- Oikeusturvan takia, ja jotta tehtäviä hoitavilla viranomaisilla olisi selkeä lainsäädännöllinen pohja kyseisten tehtävien hoitamiselle, on tärkeää, että molemmat osapuolet (sekä maakunta että valtakunta) ovat yhtä mieltä siitä, miten asiat hoidetaan lakipaketin voimaantulon jälkeen.
- Siihen mennessä sopimusasetuksia koskevien neuvottelujen on oltava käytynä ja lakiehdotusten käsiteltynä siten, että esim. hallinnollista puuttumista henkilökohtaiseen vapauteen koskeva oikeusturva voidaan taata Ahvenanmaalla.
- Maakunnan hallitus on sitä mieltä, että tilanne on nyt sellainen, että **on kyseenalaista, voiko eduskunta hyväksyä lakipaketin nykyisessä muodossaan** – ilman, että nämä asiat on hoidettu. On olemassa ilmainen vaara, että oikeusperusta, joka koskee tiettyjen tehtävien hoitamista Ahvenanmaalla tai Ahvenanmaahan liittyen, katoaa siten kuin kävi myös hyvinvointialueuudistuksen jälkeen.

Organisaatioluonnoksen eroja

Toiminta	Suomi	Ahvenanmaa
Päiväkotitoiminta	kunnat	kunnat
Peruskoulu	kunnat	kunnat
Lukio	kunnat	maakunta
Korkeakoulutus	valtio	maakunta
Terveydenhuolto	hyvinvointialue	maakunta
Sosiaalihuolto	hyvinvointialue	kunnat
Vanhustenhoiva	kunnat	kunnat
Poliisi	valtio	maakunta
Tartuntasuoja	hyvinvointialue	maakunta
Hallinnollinen puuttuminen henkilökohtaiseen vapauteen	hyvinvointialue	valtio
Sairaala-apteekit	Hyvinvointialue/sairaanhoitopiiri	?

Ålands landskapsregering